

۲۱۵۴۱۶۳

شیعه در اندویش

(بازتاب‌های تاریخی و شیعه معاصر)

محمدعلی ربیانی

www.ketab.ir

- سرشناسه : ربانی ، محمدعلی
 عنوان و نام پدیدآور : شیعه در اندونزی: بازتاب های تاریخی و شیعه معاصر
 مشخصات نشر : تهران: نشر مشعر، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری : ۲۹۶ ص.
 شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۹۱۶-۴
 وضعیت فهرست نویسی : فیبا
 موضوع : شیعه -- اندونزی
 موضوع : IndonesiaShi'ah
 رده بندی کنگره : BP ۲۳۹
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/۵۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۶۸۲۲۸

شیعه در اندونزی

محمدعلی ربانی	تدوین:
انستیتو فرهنگی هنری مشعر	ناشر:
اول - پاییز ۱۳۹۹	نوبت چاپ:
۵۰۰ نسخه	شمارگان:
۲۶۰,۰۰۰ ریال	بها:

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۵۴۰-۹۱۶-۴

<http://hzrc.ac.ir>

فهرست مطالب

دیباجه	۱۱
پیشگفتار	۱۳
فصل اول: پیشینه و اهداف مطالعات شیعه در اندونزی	۱۷
پیشینه مطالعات شیعه در اندونزی	۱۷
فصل دوم: بررسی سهم و نقش تاریخی شیعه در اندونزی	۲۳
۱. بررسی زمینه‌ها و سیر تاریخی ورود و گسترش شیعه در دوره ظهور اسلام در اندونزی	۲۳
۲. پیش فرض‌های مربوط به تاریخ اسلام در آسیای جنوب شرقی	۲۶
الف) تأخر و تنوع زمانی ورود اسلام به منطقه	۲۶
ب) نقش عامل خارجی در فرایند اسلامی‌سازی در منطقه	۲۷
۳. نقش عامل تصوف در معرفی و پذیرش اسلام در منطقه	۲۹
۴. تنوع زمانی، مکانی و فرهنگی در فرایند اسلامی‌سازی در آسیای جنوب شرقی	۳۱
۵. بررسی دیدگاه‌های مربوط به پیشینه تاریخی تشیع در اندونزی	۳۲
۶. بررسی نقش شیعه در ظهور و گسترش اسلام در آسیای جنوب شرقی	۳۴
الف) بررسی نقش عامل شیعی در فرضیه عربی	۳۶
ب) بررسی تأثیر و نقش عامل شیعی در نظریه منشأ هندی	۵۵
ج) بررسی نقش عامل شیعی در نظریه منشأ ایرانی	۶۴
د) بررسی نقش عامل شیعی در فرضیه چینی	۷۵
۷. بررسی سهم شیعه در اسلامی‌سازی حکومت‌ها	۷۶

- الف) حضور و تأثیر کارگزاران شیعی در سلطنت‌های محلی ۷۶
- ب) تأثیرپذیری فرهنگی و مذهبی سلاطین محلی از شیعه ۷۹
- ج) تأثیر شیعه در نهادهای حکومتی ۸۵
۸. سکونتگاه‌های شیعی در آسیای جنوب شرقی ۸۶
- الف) دهکده لیوان در جاوه ۸۷
- ب) سکونتگاه‌های شیعی در سوماترا و دیگر مناطق آسیای جنوب شرقی ۸۸
۹. شیعه در آنا، و بناهای تاریخی اندونزی ۸۹
- فصل ۱۰: رتاب‌های فرهنگی شیعه در سنت‌های دینی اندونزی ۹۳**
۱. فرهنگ، وجهه کار شیعه در اندونزی ۹۳
۲. تأثیر شیعه بر نظام اداری، آموزشی و قضایی ۹۶
۳. تأثیر شیعه بر سبک‌ها، فرهنگ و آئینی اندونزی ۹۹
- الف) فرهنگ شیعی در سنت‌های خانوادگی ۱۰۲
- ب) سنت‌های محرم در فرهنگ عامه و باورهای مردم اندونزی ۱۰۷
۴. تأثیر عرفان شیعی در تصوف مالایی ۱۱۷
- الف) تأثیر تشیع بر اندیشه‌های عرفانی صوفیان مالایی ۱۲۰
- ب) اولیای نه‌گانه و رویکردهای عرفانی ۱۲۹
- ج) تأثیر نظریه مهدویت در اندیشه اسلامی مالایی ۱۳۲
۵. بازتاب‌های شیعه در ادبیات مالایی ۱۳۳
۶. تأثیر شیعه در هنر مالایی ۱۳۸
- فصل چهارم: شیعه معاصر در اندونزی ۱۴۳**
- بررسی تحولات فرهنگی و اجتماعی شیعه در دوره میانی و پس از انقلاب اسلامی**
۱. وضعیت شیعه در سال‌های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ۱۴۳
۲. انقلاب اسلامی و تأثیر آن در تحولات فرهنگی و اجتماعی و گسترش شیعه معاصر در اندونزی ۱۴۷
- الف) دیدگاه‌ها و تحلیل‌ها در خصوص تأثیر انقلاب اسلامی در گسترش شیعه در اندونزی ۱۴۸

فهرست ۷

- (ب) ویژگی‌های شیعه در دوره پس از انقلاب اسلامی ۱۴۹
۳. شاخصه‌ها و ظرفیت‌های تأثیرگذار در اقبال به انقلاب اسلامی در دوره معاصر ۱۵۱
- (الف) پیشینه تاریخی شیعه در اندونزی ۱۵۱
- (ب) ظرفیت‌های عقلانی و تفسیر نو و انقلابی شیعه از دین ۱۵۱
- (ج) کارکردها و قدرت پاسخگویی شیعه به نیازهای سیاسی و اجتماعی روز ۱۵۳
- (د) عشق به اهل بیت (علیهم‌السلام) و گرایش‌های صوفیانه و عرفانی ۱۵۴
- (ه) تأثیرگذار ناشی از فرایندهای جذاب تبلیغ، آموزش و انتشار منابع و آموزه‌های شیعی ۱۵۵
- (و) استکبارستیزی و محبت از مظلومین ۱۵۶
۴. جریان‌های اصلی تأثیرپذیرفته از انقلاب اسلامی ۱۵۷
- (الف) دانشجویان و روشنفکران ۱۵۷
- (ب) روحانیون و جوانان ۱۶۰
- (ج) سادات و شیعیان قدیم ۱۶۱
۵. جریان‌ها و رویکردهای فرهنگی و اجتماعی شیعه معاصر در اندونزی ۱۶۲
- (الف) شیعه قدیم و شیعه جدید، مشترکات و تمایزات ۱۶۳
- (ب) عرب‌ها و سادات ۱۶۶
- (ج) جریان علما و طلاب ۱۷۰
- (د) نوگرایان شیعی و تشکلهای دانشگاهی ۱۷۲
- (ه) روحانیون و اساتید شیعی ۱۸۰
۶. رهبری و شخصیت‌های تأثیرگذار شیعه در اندونزی ۱۸۲
- (الف) مرحوم حسین حبشی (۱۹۲۱-۱۹۹۴م) ۱۸۲
- (ب) حسین شهاب ۱۸۶
- (ج) جلال‌الدین رحمت ۱۸۸
۷. باورها و شاخصه‌های متمایزکننده شیعیان اندونزی ۱۹۴
- (الف) پیروان اهل بیت (علیهم‌السلام) یا شیعه؟ ۱۹۵
- (ب) اعتقاد به امامت ۱۹۶

- ۱۹۷..... (ج) نگرش متفاوت به موضوع مهدویت.....
- ۱۹۹..... (د) تمایز در فقه و نظام مرجعیت دینی.....
- ۲۰۱..... (ه) تفاوت در برپایی سنت‌ها و آئین‌های مذهبی.....
- ۲۰۲..... ۸. مؤسسات و نهادهای شیعه معاصر در اندونزی.....

۲۰۲..... (الف) ابی و ایجابی، دو شکل اصلی شیعیان اندونزی.....

۲۰۳..... (ب) بنیاد یابی.....

۲۰۴..... (ج) ده‌گانه شهید مطهری.....

۲۰۴..... (د) مؤسسه انتشاراتی میزان.....

۲۰۵..... (ه) حوزه علمیه اهلبیت.....

۲۰۵..... (و) بنیاد الجواد.....

۲۰۵..... (ز) بنیاد ملا صدرا.....

۲۰۵..... (ح) مؤسسه روشنفکر.....

۲۰۶..... (ط) مؤسسه المنتظر.....

۲۰۷..... ۹. نظام آموزشی و تبلیغی شیعه معاصر در اندونزی.....

۲۱۳ فصل پنجم: چالش‌های شیعه معاصر و راهکارهای برون‌رفت.....

۲۱۳..... ۱. چالش‌های شیعه معاصر در اندونزی.....

۲۱۳..... (الف) چالش‌های درونی.....

۲۱۹..... (ب) چالش‌های بیرونی.....

۲۵۳..... ۲. ضرورت‌های تحکیم مناسبات شیعه و سنی در اندونزی (راهکارهای برون‌رفت).....

۲۵۳..... (الف) حفظ و گسترش پیوستگی‌های تاریخی و فرهنگی شیعه و سنی.....

۲۵۶..... (ب) تقویت رویکردهای عقلی و توسعه پیوند با جریان‌های عقلگرا و روشنفکران سنی.....

۲۵۸..... (ج) توسعه و تحکیم مناسبات شیعه با نهادهای تصمیم‌ساز.....

۲۵۹..... (د) توسعه گفت‌وگوهای فرهنگی.....

۲۶۰..... (ه) تأکید بر شعارها و رویکردهای تقریبی و وحدت‌گرا.....

۲۶۲..... (و) کاهش میزان تأثیرگذاری منفی عوامل خارجی و رسانه‌ها در مناسبات شیعه و سنی.....

دیباچه

پژوهش و تحقیق درباره شیعه در اندونزی به عنوان پرجمعیت‌ترین کشور مسلمان جهان در جنوب شرقی آسیا، به دلایلی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است؛ پایه‌ریزی تاریخ اسلام در این منطقه متأثر از شیعه و مبلغان شیعی مذهب بوده است. همچنین موضوع شیعه در اندونزی از موضوعات اساسی در تنظیم روابط جمهوری اسلامی ایران با این کشور اسلامی است؛ زیرا حرکت‌های ضد شیعه امروزه از موانع عمده در مسیر مناسبات فرهنگی بین دو کشور به شمار می‌رود که نیازمند بررسی راه‌های برون رفت است. نیز کاستی پژوهش و اطلاع در مورد شیعه در این کشور، در سال‌های پس از انقلاب اسلامی موجب گشته تا درک درستی از اقلیت شیعه در اندونزی و چالش‌های آن وجود نداشته باشد.

بی‌تردید ارائه تصویری روشن و دقیق از شیعیان آسیای جنوب شرقی، به ویژه اندونزی، می‌تواند نتایج مثبت و درخور توجهی به خصوص در برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری‌های فرهنگی به دنبال داشته باشد. رشد جریان‌های تکفیری در اندونزی و از دست رفتن فرصت‌های تاریخی و فرهنگی شیعه در این کشور، بر اهمیت پردازش علمی و تحلیلی به موضوع شیعه در اندونزی تأکید دارد.

در اثر پیش رو، که در پنج فصل سامان یافته است، به پیشینه و اهداف مطالعات شیعه در اندونزی، نقش تاریخی شیعه در آن کشور، بازتاب‌های فرهنگی شیعه در فرهنگ آن سرزمین، شیعه معاصر اندونزی و چالش‌های پیروان این

مذهب پرداخته شده است.

پژوهشکده حج و زیارت، لازم می‌داند از تلاش مؤلف محترم، جناب دکتر محمدعلی ربانی، و ناظر علمی محترم جناب دکتر علی‌اکبر ضیائی و دیگر عزیزانی که در واحد آماده‌سازی پژوهشکده، در به ثمر رساندن این اثر وزین کوشیده‌اند، سپاسگزاری کند.

گروه تاریخ و سیره

پژوهشکده حج و زیارت